

Blastocistozė

Blastocistozė yra pirmuonių *Blastocystis hominis* (*B.hominis*) sukelta infekcija.

Ligos sukėlėjas

B. hominis yra anaerobinis pirmuonis, kuris dažnai randamas žmogaus virškinimo trakte. Vis dar vyksta diskusijos, ar *B.hominis* yra patogenas, galintis sukelti virškinimo trakto pažeidimų, ar yra dalis normalios floros, randamos žmogaus žarnyne.

B.hominis randamas ir sveikų žmonių išmatose, ir asmenų, turinčių virškinimo trakto sutrikimų, išmatose. Vieni mokslininkai teigia, kad šis parazitas gali sukelti infekciją, kiti, kad gali sukelti infekciją tik tuomet, kai kartu yra ir kitų infekcijų sukėlėjų.

B.hominis gali būti keturių skirtingų stadijų: vakuolė, kuri dažniausiai nustatoma klinikiniuose mėginiuose, granuliacinė, ameboidinė ir cistinė stadija. *B.hominis* dydis svyruoja nuo 6 iki 40 μm.

Blastocistų paplitimas

Šis parazitas paplitęs visame pasaulyje. Daugiausiai žmonių, infekuotų šiais pirmuonimis randama vietovėse, kur blogos sanitarinės sąlygos ir prasta asmens higiena. Tyrimai parodė, kad infekcijos rizika yra didesnė ten, kur naudojamas užterštas vanduo ar maistas, dažniau užsikrėtusiųjų randama dienos priežiūros centruose, pas asmenis, kurių veikla susijusi su naminiiais ar laukiniais gyvūnais.

B.hominis paplitimas siekia apie 5–10 proc. išsivysčiusiose šalyse ir apie 50 proc. besivystančiose šalyse. Ispanijoje atlikti tyrimai parodė, kad paplitimo procentas yra 2–3 kartus didesnis dienos priežiūros centruose ir 4–6 kartus didesnis pradinėse mokyklose, nei bendroje populiacijoje.

Infekcijos šaltinis

Žinomos kelios blastocistų rūšys, kurios parazituoja žmogaus, naminių ir laukinių gyvūnų, paukščių, roplių, varliagyvių, žuvų ir tarakonų organizmuose.

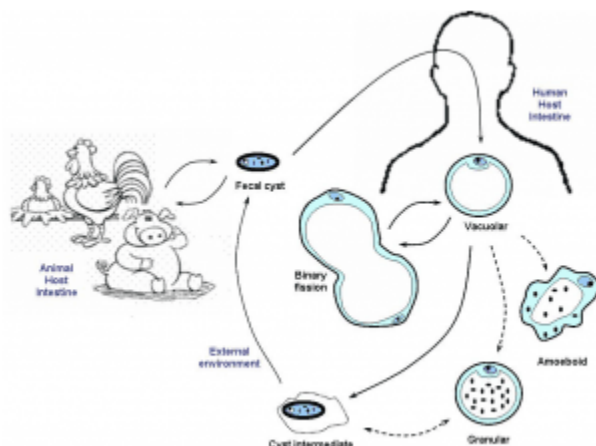
Blastocistos mažai specifinės šeimininkų atžvilgiu. Daug metų mokslininkai teigė, kad vienos blastocistų rūšys infekuoja žmones, kitos – gyvūnus. Blastocistas, rastas žmonių organizmuose, pavadino – *Blastocystis hominis*, kitoms rūšims buvo suteikiami kiti pavadinimai, pavyzdžiui, žiurkėse rastos blastocistos buvo pavadintos *Blastocystis ratti*. Molekulinė sukėlėjų analizė parodė, kad devynios skirtingos blastocistų rūšys gali užkrėsti žmones, todėl 2007 m. buvo pasiūlyta nenaudoti termino *Blastocystis hominis*, o blastocistas rastas žmogaus ar gyvūnų organizme vadinti *Blastocystis sp.*

Užsikrėtimo būdai

Blastocistų tikslus perdavimo kelias kol kas neišaiškintas, tačiau manoma, kad užsikrėčiama fekaliniu – oraliniu keliu, per užterštą vandenį, maistą, nuo nešvarių rankų. Tyrimai pateikia įrodymų, kad perdavimas gali būti iš žmogaus žmogui, iš gyvūno žmogui ir iš žmogaus gyvūnui.

Parazito vystymosi ciklas

Gyvybinis ciklas prasideda nurijus cistą. Iš kurios vystosi kitos blastocistų formos, kurios savo ruožtu gali vėl virsti cistomis. Cistos su išmatomis patenka į aplinką, kur gali būti perduotos kitam gyvam organizmui.

Ligos simptomai

Dauguma žmonių, kurių išmatose randama blastocistų, neturi jokių ligos simptomų. Įvairūs ekspertai prieštaringai vertina blastocistų vaidmenį ligos vystymuisi. Manoma, kad kai kurios blastocistų rūšys gali sukelti tam tikrus su virškinimo trakto pažeidimu susijusius simptomus. Asmenis, užsikrėtusius blastocistomis, gali varginti viduriavimas ar vidurių užkietėjimas, pilvo skausmai, išangės niežulys, svorio kritimas, dujų kaupimasis žarnyne.

Danijoje, Pakistane, Jungtinėse Karalystėse ir Italijoje atliktos studijos parodė, kad esant blastocistozei dažnai stebimas dirgliosios žarnos sindromas.

Kaip blastocistos nustatomos?

Blastocistos nustatomos tiriant išmatų mėginius. Suradus blastocistų išmatose, reikia labai atsargiai vertinti gautus duomenis. Pirmiausia reikia ieškoti kitos priežasties, kuri galėjo sukelti ligos simptomus.

Gydymas

Nėra įrodyta, kad esant blastocistozei reikalingas gydymas. Infekcija paprastai praeina savaime. Žmogaus žarnyne blastocistos gali išbūti savaites, mėnesius ar metus, blastocistozei būdinga autoinfekcija. Tačiau, jei požymiai ir simptomai nepalengvėja, gydytojas gali rekomenduoti tam tikrus vaistus. Tačiau gydymas gali būti nesėkmingas, jei viduriavimas yra kitos etiologijos (kitas sukėlėjas).

Kai kurie ekspertai rekomenduoja skirti gydymą, kai simptomai neišnyksta ir kai nerandamas kitas patogenas, galintis sukelti virškinimo trakto pažeidimo simptomų. Kiti ekspertai mano, kad blastocistos negali sukelti ligos simptomų ir rekomenduoja atidžiai ieškoti kitų ligos priežasčių.

Profilaktika

- Asmens higiena: plauti rankas muilu ir šiltu vandeniu, pasinaudojus tualetu, keičiant sauskelnes, prieš valgant ar ruošiant maistą.
- Mokyti vaikus dažnai plautis rankas.
- Vengti vandens ir maisto, kuris gali būti užterštas.
- Prieš vartojimą plauti šviežius vaisius, uogas, daržoves.
- Keliaujant į šalis, kur vandens tiekimas gali būti nesaugus, gėrimui vartoti tik virintą vandenį bei termiškai apdorotą maistą. Daržoves, vaisius, uogas, indus plauti virintu vandeniu. Išpilstyti arba konservuoti gazuoti gėrimai, pasterizuoti vaisių gėrimai, karšta kava ir arbata yra saugūs gėrimai.

Parengė

Epidemiologinės priežiūros skyriaus gydytoja epidemiologė Aušra Bartulienė
ausra.bartuliene@ulac.lt